

ประโยค ป.ธ. ๓  
แปล มครเป็นไทย  
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ส (พราหมณ์) เอวมยัม สมณัม โคตมัม น ปสฺสิสฺสตีติ สตุฏฺฐ ปิฏฺฐิจิ  
ทตฺวา ตสฺส ปจฺจโต ตํ ปฏิจฺญาเนตฺติ โอนมิตฺวา ปุณฺณจณฺท์ ปาณินา ปฏิจฺญาเนตฺติ  
วีย อฏฺฐาสิ ฯ ตถา จิตฺตาเอว คโต นุ โข โนติ สตุฏฺถารํ อทฺธมฺกฺขิเกน  
โอโลเกสิ ฯ สตุฏฺธา ตตฺถเอว อฏฺฐาสิ ฯ พฺราหฺมณฺสฺส ปน สวณฺภเยน  
อติจฺจนฺตาติ น วเทติ โอสกฺกิตฺวา ปน สณฺนิกเมว อติจฺจนฺตาติ อาห ฯ สตุฏฺธา  
น คมิตฺสฺสามีติ สีลํ จาเลสิ ฯ โลกครุณา พุทฺเธน น คมิตฺสฺสามีติ สีเส จาเล  
สฺสา สนฺธราเรตฺถํ อสฺสโกนฺธุตี มหาหสิตํ หสิ ฯ ตสฺมี ขณฺเณ สตุฏฺธา  
เคหาภิมุขํ โอภาสํ มุณฺจิ ฯ พฺราหฺมโณปิ ปิฏฺฐิจิ ทตฺวา นิสินฺโนเยว  
พฺราหฺมณฺิยา หสิตสฺสทํ สุตฺวา จพฺพพฺพณฺณานญจ รํสีนํ โอภาสํ โอโลเกตฺวา  
สตุฏฺถารํ อทฺทส ฯ พุทฺธา หิ นาม คาเม วา อรณฺญเ วา เหตุสมฺปนฺนํ  
อตุตฺตานํ อทฺสเสตฺวา น ปกฺกมฺนฺติ ฯ พฺราหฺมโณปิ สตุฏฺถารํ ทิสฺวา  
โกติ นาสิโตมฺหิ ตยา ราชปฺตํ อาคนฺตฺวา ทฺวาเร จิตํ มยฺหํ อนาจิขณฺธุติยา  
ภาริยนฺเต กมฺมํ กตฺตฺวา วตฺวา อทฺธมฺกฺตฺตโกชนปาฏี อาทาย สตุฏฺฐ สนฺติกํ  
คนฺตฺวา โภ โกตมม อหํ ปณฺจสฺส จาเนสฺส อคฺคํ ทตฺวา ภูณฺชามิ อิตฺโ จ  
เม มชฺเช ภินฺทิตฺวา เอโกว ภตฺตโกฏฺฐาโส ภุตฺโต เอโก ภตฺตโกฏฺฐาโส  
อวสิฏฺฐโ ฏฺฐิกคณฺหาตฺถ เม อิทํ ภตฺตฺวาติ ฯ สตุฏฺธา น เม ตว อจฺจุณฺณภตฺเตน  
อตุโถติ อวตฺวา พฺราหฺมณ อคฺคํปิ มยฺหเมว อนุจฺฉวิกํ มชฺเช ภินฺทิตฺวา  
ภตฺตภตฺตํปิ จริมกภตฺตํปิ ชาติปิ มยฺหเมว อนุจฺฉวิกํ มยฺหํ หิ พฺราหฺมณ  
ปรทตฺตฺวปชีวินํ เปตสฺสทิสฺสาติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

ยทฺธกฺโข มชฺชนโต เสสโต วา  
ปิณฺฑํ ลเภถ ปรทตฺตฺวปชีวิ ฯ  
นาลํ ถตุํ นาปิ นิปจฺจขาที  
ตํ วาปิ ธีรา มฺหิ เวทยนฺตฺติ ฯ

## แปล โดยอรรถ

๒. พราหมณ์ ตั สุตวา ว ปสนนจิตโต หุตวา อโห อจฺจริยํ  
 ที่ปสามิโก นาม ราชปุตโต น เม ตว อจฺจริยจกตฺเตน อตฺถิโถติ อวตฺวา  
 เอวํ วกฺขตีติ ทฺวารเร จิตฺโกว สุตถารํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ โภ โคตมฺ คฺคุมฺเห อตฺตโน  
 สาวเก ภิกฺขุติ วทถ กิตฺตาวตฺตา ภิกฺขุ นาม โหตีติ ฯ สุตถา กถํรูปา  
 นฺ ฺโข อิมสฺส ฌมฺมเทสฺนา สປฺปายาติ อุปฺปารณโต อิมเ ทฺวปี ชนา  
 กสฺสປพฺพุทฺธกาเล นามรูปนฺติ วทฺนฺตานํ กถํ สฺถึสฺส นามรูปํ อวิสฺสชฺชิตฺวา ว  
 เนตํ ฌมฺมํ เทเสตฺมํ วฏฺฐตีติ พฺราหมณ นามรูปเ อรชฺชนโต อสชฺชนโต ภิกฺขุ  
 นาม โหตีติ วตฺวา อิมํ กาลมาห

สพฺพโส นามรูปสฺมี

ยสฺส นตฺถิ มมายิตํ

อสตา จ น โสจติ

ส เว ภิกฺขุติ วุจฺจตีติ ฯ

---

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

## เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

### แปล มครเป็นไทย

### แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.นางพราหมณ์ นั้น คิดแล้วว่า อ.พราหมณ์ นี้ จักไม่เห็น  
 ซึ่งพระสมณะ ผู้โคดม อย่างนี้ ดังนี้ ให้แล้ว ซึ่งหลัง แก่พระศาสดา บังอยู่  
 ซึ่งพระศาสดา พระองค์นั้น ข้างหลัง ของพราหมณ์ นั้น ก็มลงแล้ว  
 ผู้ราวกะว่า บังอยู่ ซึ่งพระจันทร์อันเต็มดวงแล้ว ด้วยฝ่ามือ ได้ยืนอยู่แล้ว ฯ  
 อ.นางพราหมณ์ ผู้ยืนอยู่แล้ว อย่างนั้นนั่นเทียว แลดูแล้ว ซึ่งพระศาสดา  
 ด้วยนัยน์ตาด้วยทั้งกึ่ง ด้วยอันคิดว่า อ.พระศาสดา เสด็จไปแล้ว หรือหนอแล  
 หรือว่า อ.พระศาสดา ไม่เสด็จไปแล้ว ดังนี้ ฯ อ.พระศาสดา ได้ประทับยืนอยู่แล้ว  
 ในที่นั้นนั่นเทียว ฯ ก็ อ.นางพราหมณ์ ย่อมไม่กล่าวว่า อ.พระองค์ ของทรง  
 ปรรณาล่วง ดังนี้ เพราะความกลัวแต่อันไดยืน แห่งพราหมณ์, แต่ว่า  
 อ.นางพราหมณ์นั้น ถอยไปแล้ว กล่าวแล้วว่า อ.พระองค์ ของทรงปรรณาล  
 ล่วง ดังนี้ ค่อย ๆ นั้นเทียว ฯ อ.พระศาสดา ทรงยังพระเศียร ให้ไหวแล้ว  
 มีอันให้รู้ว่า อ.เรา จักไม่ไป ดังนี้เป็นเหตุ ฯ ครั้นเมื่อพระเศียร  
 อันพระพุทธรเจ้า ผู้เป็นครูของโลก ทรงให้ไหวแล้ว มีอันให้รู้ว่า อ.เรา  
 จักไม่ไป ดังนี้เป็นเหตุ, อ.นางพราหมณ์ นั้น ไม่อาจอยู่ เพื่ออันอดกลั้น  
 หัวเราะแล้ว หัวเราะใหญ่ ฯ ในขณะนั้น อ.พระศาสดา ทรงเปล่งแล้ว  
 ซึ่งพระรัศมี อันมีหน้าเฉพาะต่อเรือน ฯ แม้อ.พราหมณ์ นั่งให้แล้ว ซึ่งหลัง  
 นั้นเทียว ไดยืนแล้ว ซึ่งเสียงการหัวเราะ แห่งนางพราหมณ์ด้วย แลดูแล้ว  
 ซึ่งแสงสว่าง แห่งพระรัศมี ท. อันมีวรรณะหกด้วย ได้เห็นแล้ว ซึ่งพระศาสดา ฯ  
 จริงอยู่ ชื่อ อ.พระพุทธรเจ้า ท. ไม่ทรงแสดงแล้ว ซึ่งพระองค์ แก่ชน ท.  
 ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยเหตุ ในบ้าน หรือ หรือว่า ในป่า จักไม่เสด็จหลีกไป\* ฯ

\* ประโยคที่มี หิ นาม กิริยาคุณพากย์ นิยมแปลเป็นหมวดกวิสสันตวิภักติเสมอ

แม่ อ.พราหมณ์ เห็นแล้ว ซึ่งพระศาสดา กล่าวแล้วว่า ลูก่อนนางผู้เจริญ  
 อ.เรา เป็นผู้อันเธอ ผู้ไม่บอกอยู่ ซึ่งพระราชาบุตร ผู้เสด็จมาแล้วจึงประทับยืน  
 อยู่แล้ว ที่ประตู แก่เรา ให้ลืมหายแล้ว ย่อมเป็น, อ.กรรม อันหนัก อันเธอ  
 กระทำแล้ว ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งเถาแห่งโกษณะอันตนบริโภคนแล้วด้วยทั้งกิ่ง  
 ไปแล้ว ผู้สำนัก ของพระศาสดา กราบทูลแล้วว่า ข้าแต่พระโคตม ผู้เจริญ  
 อ.ข้าพระองค์ ถวายแล้ว ซึ่งทานอันเลิศ ในฐานะ ท. ห้า ย่อมบริโภค แต่ว่า  
 อ.ส่วนแห่งภักดิ์ ส่วนหนึ่งเทียว อันข้าพระองค์ แบ่งแล้ว ในท่ามกลาง  
 แต่ส่วนนี้ บริโภคแล้ว, อ.ส่วนแห่งภักดิ์ ส่วนหนึ่ง เหลือลงแล้ว, อ.พระโคตม  
 ของจงทรงรับเฉพาะ ซึ่งภักดิ์ นี้ ของข้าพระองค์ ดังนี้ ฯ อ.พระศาสดา  
 ไม่ตรัสแล้วว่า อ.ความต้องการ ด้วยภักดิ์อันเป็นเดน ของท่าน มีอยู่ แก่เรา  
 หามิได้ ดังนี้ ตรัสแล้วว่า ลูก่อนพราหมณ์ แม่ อ.ภักดิ์อันเลิศ เป็นของสมควร  
 แก่เรานั้นเทียว ย่อมเป็น, แม่ อ.ภักดิ์อันท่านแบ่งในท่ามกลางแล้วจึงบริโภค  
 แล้ว เป็นของสมควร แก่เรานั้นเทียว ย่อมเป็น, แม่ อ.ก้อนแห่งภักดิ์ อันมีใน  
 ภายหลัง เป็นของสมควร แก่เรานั้นเทียว ย่อมเป็น, ลูก่อนพราหมณ์ เพราะว่า  
 อ.เรา ท. เป็นผู้เข้าไปอาศัยซึ่งภักดิ์อันบุคคลอื่นให้แล้วเป็นอยู่โดยปกติ เป็นผู้  
 เช่นกับด้วยเปรต ย่อมเป็น ดังนี้ ตรัสแล้ว ซึ่งพระศาสดา นี้ว่า

อ.ภิกษุ ผู้เข้าไปอาศัยซึ่งภักดิ์อันบุคคลอื่นให้แล้วเป็นอยู่  
 โดยปกติ พึงได้ ซึ่งก้อนข้าวใด จากส่วนอันเลิศหรือ  
 หรือว่า จากส่วนท่ามกลาง หรือว่า จากส่วนอันเหลือ ฯ  
 อ.ภิกษุนั้น เป็นผู้ไม่ควร เพื่ออันชื่นชม ซึ่งก้อนข้าวนั้น  
 ย่อมเป็น, เป็นผู้ไม่ควร เพื่ออันเป็นผู้มีอันดีเตียน  
 แล้วฉัน ซึ่งก้อนข้าวนั้น เป็นปกติ\* เป็น ย่อมเป็น<sup>๒</sup>,

\* วิเคราะห์ว่า นิปจฺจ ขาทติ สีลนาคิ นิปจฺจขาทิ (ภิกขุ) หรือวิเคราะห์ว่า นิปจฺจ ขาทิตฺตํ สีลมสุตฺตาคิ  
 นิปจฺจขาทิ (ภิกขุ) ฯ นิปจฺจ เป็นบทหน้า ขาท ชาติ ในความเดียวกัน วิเคราะห์แรกเป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ  
 ลงในอรรถแห่งศีลสี่ละ วิเคราะห์หลังเป็นสมาสรูป ศัสติลสาธนะ ฯ

๒ ประโยคเต็มว่า น อลฺ (ตํ ปิณฺฑํ) อตุํ (โหติ), น อปิ (อลฺ) (ตํ ปิณฺฑํ) นิปจฺจขาทิ (ภวิตฺตํ โหติ) ฯ  
 แปลอีกนัยหนึ่งว่า อ.ภิกษุนั้น ควร เพื่ออันชื่นชม ซึ่งก้อนข้าวนั้น หามิได้, ควร เพื่ออันเป็นผู้มีอันดีเตียน  
 แล้วฉันซึ่งก้อนข้าวนั้นเป็นปกติ เป็น แม้หามิได้ ฯ อลฺ ทั้งสองประโยคนี้ใช้ในอรรถแห่ง อรรถ ศัพท์  
 ใช้คู่พหุพจน์เหมือนกริยาศัพท์ทั่วไป ตามนัยแห่งคัมภีร์ปทูปสัทธาสูตรที่ ๓๐๓ ปทูปสัทธาฎีกา ข้อ ๓๐๔  
 คัมภีร์กัจจายณะ สูตรที่ ๒๗๗ และสัททมนิคคสูตรที่ ๕๕๔ ฯ

อ.นักปราชญ์ ท. ย่อมประกาศ\* ซึ่งภิกษุเมื่อนั้นเที่ยว  
ว่าเป็นมุณี ดังนี้ ฯ

### แปล โดยอรรถ

๒. พราหมณ์พอได้ฟังพระคานานั้นแล้ว ก็เป็นผู้มีจิตเลื่อมใส คิดว่า  
โอ น้าอัสชรรย์จริง พระราชาบุตร ชื่อว่าผู้เป็นเจ้าแห่งดวงประทีป มิได้ตรัสว่า  
เราไม่มีความต้องการด้วยภักตอันเป็นแดนของท่าน กลับตรัสอย่างนั้น ดังนี้แล้ว  
ยืนอยู่ที่ประตุนั้นเอง ทูลถามปัญหาจะพระบรมศาสดาว่า ข้าแต่พระโคตม  
ผู้เจริญ พระองค์ตรัสเรียกเหล่าสาวกของพระองค์ว่า “ภิกษุ”, ด้วยเหตุเพียงไร  
บุคคล จึงชื่อว่าเป็นภิกษุ ฯ พระบรมศาสดาทรงใคร่ครวญอยู่ว่า พระธรรมเทศนา  
เช่นไรหนอแล จะเป็นสัปปายะแก่พราหมณ์นี้ ทรงดำริว่า ชนแม่ทั้งสองนี้  
ฟังถ้อยคำของพวกภิกษุผู้กล่าวอยู่ว่า นามรูป ในกาลแห่งพระกัสสปพุทธเจ้า,  
การที่เราไม่ละนามรูปนั้นแลแล้วแสดงธรรมแก่พวกเขา ย่อมควร จึงตรัสว่า  
พราหมณ์ ผู้ไม่กำหนด ไม่ข้องอยู่ในนามรูป ชื่อว่า เป็นภิกษุ ดังนี้แล้วตรัส  
พระคานานี้ว่า

ผู้ใดไม่มีความยึดถือในนามรูปว่าเป็นของเรา โดยประการ  
ทั้งปวง อนึ่ง ผู้ใดไม่เศร้าโศกเพราะนามรูปนั้น อันไม่มีอยู่  
ผู้นั้นแล เราเรียกว่า ภิกษุ ฯ

พระราชปริยัติโมลี วรทสุลี วัดโมลีโลกยาราม  
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย  
ตรวจแก้.

\* เวทยนฺติ ประกอบด้วย วิทุ ธาตุ ในอรรถว่า รู้, รู้จริง, รู้แจ้ง (ฉาณ) ลง ฌย ปัจจย ในกัตตุจาก  
หรือเหตุกัตตุจาก อนฺติ วัตตมานาวิภคติ วิการ อิ เป็น เอ ลบ ฌ เสีย ศัพท์นี้จึงเป็นได้ทั้งกัตตุจาก  
และเหตุกัตตุจาก ฯ นอกจากนั้น ธาตุนี้ยังใช้ในอรรถอื่นได้อีก เช่น ได้, ประสบ (ลาภ), เสวย (อารมณฺ), รู้  
(อารมณฺ) (อนุภวณ), ยินดี, ปลื้มใจ, เบิกบานใจ (ศุภจิตฺติ), มี (สत्ตฺตฺยา), จงใจ, รู้ชัด (เจตนา), เรียก, ประกาศ,  
กล่าว, พูด (ขยาณ), อาศัย (นิวาเส) เป็นต้น แต่ในพระกัมภีร์มัชฌมปทัญญูกถาคาถาโยชนา แก่ศัพท์ เวทยนฺติ  
เป็น ชานฺติ แปลว่า ย่อมรู้ ฯ